

Тема 3. Визначення сфери застосування форсайту

Історичні передумови необхідності визначення сфери застосування форсайту. Стадії та правила формування форсайту. Горизонт форсайту. Фокус форсайту. Потенційні користувачі форсайту.

Історичні передумови для визначення сфери застосування форсайту пов'язані з еволюцією суспільства, змінами у глобальному середовищі та зростаючою складністю прийняття стратегічних рішень. Ось деякі ключові історичні фактори:

1. Технологічна та економічна динаміка:

- Історичний контекст: після Другої світової війни та в період холодної війни, світ зробив ставки на розвиток нових технологій, економічний зріст та конкуренцію між країнами та корпораціями.
- Вплив на форсайт: зростаюча складність технологічного та економічного розвитку створювала потребу в інструментах для планування та вирішення стратегічних завдань.

2. Зростання невизначеності та ризику:

- Історичний контекст: змінна політична обстановка, глобальні кризи, екологічні та соціокультурні зміни призвели до зростання невизначеності та ризиків у бізнесі та суспільстві.
- Вплив на форсайт: форсайт дозволяє адаптуватися до змін, передбачати ризики та розвивати стратегії для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності.

3. Глобалізація та взаємозв'язок:

- Історичний контекст: зростання світових мереж, економічна глобалізація та зближення різних культур та ринків.
- Вплив на форсайт: форсайт допомагає враховувати взаємозв'язок та вплив глобальних тенденцій на різні галузі та регіони.

4. Науковий та технічний прогрес:

- Історичний контекст: зростання обсягів наукових досліджень та технічних інновацій.
- Вплив на форсайт: форсайт став важливим інструментом для інтеграції нових наукових знань та визначення можливих напрямків розвитку.

5. Розширення соціальних та екологічних аспектів:

- Історичний контекст: зростання уваги до соціальних та екологічних проблем, зміни споживацьких уподобань та вимог до корпоративної відповідальності.
- Вплив на форсайт: форсайт допомагає оцінити соціокультурні та екологічні вимоги, а також антиципувати соціальні зміни.

Усі ці фактори утворили основу для виникнення необхідності у форсайті. Форсайт дозволяє організаціям та урядам враховувати ці історичні зміни, антиципувати (передбачати) майбутні виклики та можливості, та розробляти стратегії для ефективного управління змінами.

Стадії та правила формування форсайту.

Формування форсайту - це процес, що включає в себе кілька стадій та дотримання певних правил. Нижче наведено загальний огляд стадій формування форсайту та правил, які допомагають забезпечити ефективний процес:

Стадії формування форсайту:

1. Підготовчий етап:

- Мета: визначення області застосування форсайту, формування команди та визначення цілей.
- Дії:
 - Визначення області дослідження.
 - Створення команди експертів.
 - Встановлення чітких цілей та завдань.

2. Моніторинг та аналіз:

- Мета: збір та аналіз інформації про поточний стан справ та ідентифікація ключових факторів.
- Дії:
 - Моніторинг змін у зовнішньому середовищі.
 - Аналіз тенденцій, слабких сигналів та інших ключових факторів.

3. Прогнозування та сценарний аналіз:

- Мета: розробка можливих варіантів розвитку подій та прогнозування їхніх наслідків.
- Дії:
 - Створення прогнозів на основі аналізу.
 - Розробка різних сценаріїв майбутнього.

4. Визначення ключових викликів та можливостей:

- Мета: визначення основних викликів та можливостей, які можуть виникнути в майбутньому.
- Дії:
 - Виокремлення ключових факторів.
 - Визначення викликів та можливостей, які вони можуть породжувати.

5. Стратегічне планування та реалізація:

- Мета: розробка стратегій для відповіді на виклики та використання можливостей, які були ідентифіковані.
- Дії:
 - Визначення конкретних стратегій та дій.
 - Розробка планів для реалізації стратегій.

6. Оцінка та моніторинг реалізації:

- Мета: відстеження та оцінка виконання стратегій та реагування на зміни в середовищі.

- Дії:
 - Встановлення системи моніторингу та оцінки.
 - Адаптація стратегій відповідно до змін.

Правила формування форсайту:

1. Участь зацікавлених сторін:

- Важливо враховувати думки та інсайти всіх зацікавлених сторін під час формування форсайту.

2. Широкий спектр інформації:

- Забезпечте доступ до різноманітних джерел інформації для отримання повного зображення майбутнього.

3. Постійний аналіз:

- Форсайт - це неперервний процес. Систематично переглядайте та оновлюйте дані та аналіз.

4. Гнучкість та адаптація:

- Запрограмуйте гнучкість та здатність адаптувати стратегії до нових умов та інформації.

5. Командна Робота:

- Співпрацюйте в команді експертів із різних областей, щоб отримати різні перспективи.

6. Цільове орієнтування:

- Всі етапи повинні бути спрямовані на досягнення конкретних цілей та розв'язання конкретних завдань.

7. Етика та прозорість:

- Дотримання етичних стандартів та забезпечення прозорості у процесі форсайту.

Ці стадії та правила є загальними орієнтирами, і вони можуть варіюватися в залежності від конкретного випадку застосування форсайту.

Горизонт форсайту.

Горизонт форсайту - це період часу, на який спрямований аналіз та прогнозування майбутнього. Горизонт форсайту може бути короткостроковим, середньостроковим або довгостроковим в залежності від конкретних цілей та завдань дослідження.

1. Короткостроковий форсайт:

- Тривалість горизонту: до 2 років.
- Характеристика: орієнтований на найближчий майбутній період, де важливо враховувати поточні тренди, економічні умови та технологічні зміни.

2. Середньостроковий форсайт:

- Тривалість горизонту: 2-5 років.

- Характеристика: орієнтований на більш довгостроковий період, щоб врахувати середньострокові тренди, зміни в економіці та технологічній сфері.

3. Довгостроковий форсайт:

- Тривалість горизонту: понад 5 років.
- Характеристика: спрямований на вивчення довгострокових тенденцій, можливих перетворень у соціально-економічному та технологічному вимірі.

Горизонт форсайту визначається завданнями та конкретними потребами організації чи проекту. Іноді форсайт може включати різні горизонти для різних аспектів дослідження. Важливо враховувати, що чим довший горизонт форсайту, тим більше невизначеність і ризик, і тим менше точно можна передбачити події та зміни.

Фокус форсайту.

Фокус форсайту - це концентрація на певних аспектах, темах або галузях в процесі вивчення майбутнього. Визначення чіткого фокусу допомагає забезпечити конкретність та ефективність форсайт-дослідження. Фокус може бути визначений на різних рівнях, від загального до специфічного, в залежності від цілей та завдань форсайт-проекту. Ось деякі аспекти фокусу форсайту:

1. Галузь або сфера:

- Визначте конкретну галузь або сферу, яку ви хочете досліджувати. Наприклад, це може бути технологічна інновація, соціальні зміни, економічні тенденції, екологічна стійкість тощо.

2. Територіальний аспект:

- Визначте географічний обсяг форсайт-дослідження. Це може бути глобальний, регіональний чи обмежений до конкретної країни чи місцевості.

3. Часовий горизонт:

- Визначте період часу, на який спрямоване дослідження. Це може бути короткостроковий (до 2 років), середньостроковий (2-5 років) або довгостроковий (понад 5 років).

4. Тематичний аспект:

- Визначте конкретні теми або проблеми, які ви хочете вивчати. Це може бути, наприклад, майбутнє роботи, технологічні тренди, енергетична ефективність тощо.

5. Стейкхолдери:

- Визначте, для кого призначені результати форсайт-дослідження. Визначте ключових стейкхолдерів, чия перспектива важлива для вашого дослідження.

6. Стратегічні цілі:

- Визначте конкретні стратегічні цілі, які ви хочете досягти за допомогою форсайту. Це може бути розробка стратегій розвитку, антиципація ризиків, виявлення нових можливостей тощо.

Фокус форсайту визначається контекстом та потребами конкретного дослідження. Важливо чітко визначити фокус для того, щоб забезпечити ефективність та відповідність результатів очікуваним вимогам.

Потенційні користувачі форсайту.

Форсайт, як інструмент стратегічного планування та аналізу майбутнього, може бути корисним для різних груп користувачів та організацій. Ось потенційні користувачі форсайту:

1. Бізнес-лідери та топ-менеджмент:

- Ціль: розробка стратегій розвитку компанії, антиципація ринкових та технологічних тенденцій, прийняття інформованих стратегічних рішень.

2. Дослідницькі команди:

- Ціль: виявлення можливостей для наукових досліджень, розробка інноваційних проектів, визначення нових технологічних та наукових напрямків.

3. Урядові органи та політики:

- Ціль: підтримка стратегічного планування та прийняття рішень, адаптованих до соціальних, економічних та технологічних викликів.

4. Громадські організації та неприбуткові організації:

- Ціль: планування та реалізація програм та ініціатив, адаптованих до соціокультурних та екологічних змін.

5. Заклади вищої освіти:

- Ціль: забезпечення актуальності освітніх програм, підготовка студентів до майбутніх викликів та можливостей.

6. Фінансові інституції:

- Ціль: оцінка ризиків та можливостей для інвестицій та фінансового планування.

7. Технологічні компанії та ІТ-сектор:

- Ціль: антиципація технологічних тенденцій, розробка стратегій розвитку та вивчення конкурентних переваг.

8. Споживачі та громадські групи:

- Ціль: розуміння впливу соціокультурних та екологічних змін на життя та споживання.

9. Міжнародні організації:

- Ціль: прийняття міжнародних стратегій та рішень для вирішення глобальних проблем.

10. Спеціалізовані агентства та консалтингові компанії:

- Ціль: надання консультацій та підтримка в області стратегічного аналізу майбутнього.

Врахування потреб та очікувань цих різних груп користувачів допомагає визначити області фокусу та спрямовувати форсайт-дослідження на конкретні завдання та виклики.